

עין משפט
גזר מצוה

סמ:

כי האי גוונא ודאי צריך לאודועיה. משמע דוקא הכא לפי שהיה לו פתחון פה לחשדו קאמר דלריך לאודועיה משום והייתם נקיים מה' ומישראל (במדבר לב) אבל בעלמא לא והא דלמר בסוף זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם ד"ה ואס) אותו ודן בעירו ואס אמר (ו) כתבנוי

מאחיה טעם דנתנוי כותבין ונותנין לו אר"ת מכח ההיא דהכא דוקא התם דלא רצה לדון אלא על ידי כפייה אבל אם מדעתו דנו אותו אין כותבין ונותנין לו [א] וי"מ דהכא כל כה"ג צריך לאודועיה דלא איירי הודעה מאחיה טעם חייבו אלא היה משיבו כל כה"ג היה לך לחלוק שלא מדעתו:

אוגר זוזא בפשיטי. מקבל היה עליו אחריות [ב] אונסין להכי ס"ד דשרי: **ברא** הדרא בעיניה וידיע פחתיה. ועוד שניכר פגמו שהוא נפגם אם יתקלקל מחמת מלאכה זו"י לא הדרי בעינייהו שהרי מוילין ולפיכך אחריותו עליו ושכרן רבית אע"פ שאמר בלשון שכירות ועוד אי נמי מהדר להו בעינייהו לא ידיע פחתייהו נמלא שכרן בחדס והוי רבית כך פ"י בקונטרס וקשה לפירושו דל"כ היה אסור להשכיר לחצירו קטלא וכוס של זהב וטבעת דלא ידיע פחתייהו כדתנן בפרק הנהגה (מעילה דף יח.) ושאין זו פגם כיון שנהגה מעל כילד קטלא בלארעה וטבעת בידה ושמתה בכוס של זהב כיון שנהגה מעל ועוד דבהדיא תניא בתוספתא (פ"ד) משכיר אדם מעותיו אלל שולחני להתראות בהן ולהתלמד בהן וריצין לא גרס וידיע פחמיה ונראה דגרס ליה וה"פ מרא אינה מלוה כי לא ניתנה להוצאה ולהחזיר אחרת אלא צריך להחזיר בעינה והשכר אינו שכר מלוה אי נמי היה נותן המרא להוציא ולעשות הימנו כל חפצו ולשלם אחרת אעפ"כ מותר ליעול שכר ואין ללמוד היתר משם לאוגורי זו"י דבמרא השכירות אינה בעצור הלואה שיש לו רשות להוציאה אלא נותן השכירות עצור הפחת שתפחת על ידי מלאכה אם יחזיר השוכר בעינה אבל זו"י דרב חמא היה מלוה ולצורך הוצאה השכירם לו ולא בשביל קצלת שום פחת:
מעות

מוסף רש"י
שמוין עגל עם אמו. דלכא טרחא לאסוקי ולעזילי לפי שנמסר אחר אמו ונאל עמל ומוון, כי אמו עשה ואוכלת (וישלם עמו).

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

עבי וסקולי. יש זו"י שמשקלם קל וזורתם יוצאת בהוצאה והורגלו בה וטובים בהוצאה יותר מזורה אחרת של זו"י שמשקלן יתר ואותן שמשקלן יתר חציבין למי ששוקל כסף מנה או פרס במאונים הלכך טבי וטבי אי נמי תקולי ותקולי כמאן דפליגי דמי דאלו שהניח טובים כאלו שנטל: **אבל שקל טבי ושקל תקולי**. אי נמי שקל תקולי ושקל טבי לא: **מוגר זו"י בפשיטא** ליומא. בלשון שכירות ולא בלשון הלואה. הגני משכיר לך זוז היום בפשטו דהיינו זוז מדניה דהיינו שמינית שבזרי: **כלו זו"י דרב חמא**. יכרו לטימיון כדאמרין לקמן (דף עא.) שהמלוין צריכים נכסיהן מתמוטטין: **מ"ש ממרא**. פשוט"ר בלע"ז. הלא רשאי אני להשכיר את כלי: **הדרא בעינא**. אותו כלי חוזר בעצמו בעין ואינו הלואה אללו בדמים ואין אחריותו עליו אם נאנס או נשבר מחמת מלאכה הלכך אין שכרו רבית: **וידיע פחסי**. ועוד שניכר פגמו שהוא נפגם ומתקלקל מחמת מלאכה: **זו"י לא הדרי בעינייהו**. שהרי מוילאס ולפיכך אחריותו עליו ושכרו רבית אע"ג דלמר בלשון שכירות. ועוד אי נמי אהדר ליה בעיניה לא ידיע פחמיה נמלא שכרו חנם ברבית: **אוגנא דקירא**. חלות הנחתכות בכלים קטנים עגולים כאגנות: **מקיראי**. תגרי שעור:

בותני' שמינ פרה. גדולה וחמור גדול שראוין למלאכה ומלאכתם כולה של מקבל: **למחא**. לחלוק שבה שיטעונו בדמים ובזוללות: **לחלוק אם הוולדות מיד**. כשתבא ^(א) שנת חלוקתן כדאמרן לעיל^(ב) בדקה שלשים ובגסה חמשים יום: **שמינ עגנ עם אמו**. ואין צריך ליתן שכר עמל ומוון לעגל אלא לאס: **מפרין על שדה**. לשון פרה ורבה ובגמ' מפרש כילד מפרין. ולי נראה מפרז בזו"י לשון מנחיצ ומגדיל כמו (וכדיה ג) פחות משב ירושלים וכן מצינו בגדה (דף ד:) לא כהלל שהפרזו על מדותיו וכן יסד רבינו משולם ^(א) בפיוט חכמי מדות מפרזים: **גמ' סן לי מאתים** זו. הלויני מאתים זוז ואוליאס בשדה לזבל ^(א) לקצור ולזרוע ולחרוש: **ואפרנסה**. ^(א) כל זככה כל דבר קרוי פרנסה: **ואני אעלה**. בחכריותיה שנים עשר כורין של חטין לשנה ואחזיר מעותיך: **מוסר**. ואין זו רבית שכר מעות אלא שחוכר ממנו שדה משוכחת ומעלה לו בחכירות שדה טובה יותר משדה רעה מאתים זוז ושני כורים חטין: **אבל לא מפרין לא על שכר חנוט ולא על שכר ספינה**. שאם שכר ממנו חנות או ספינה אסור ללוות הימנו מעות לקנות פירות ולמכור בחנות או פרקמטיא

להוליך בספינה ויעלה לו על דמי שכירותו כיון דלא בגופה דחנוט וספינה קא מפיק להו להך זו"י להשביח החנות או הספינה אין תוספת השכר בשביל חנות וספינה אלא בשביל שכר מעות: **לזור בה לזור**. בו זורות שמהא נאה והכל רצין למוכה לקנות ולאכול שם: **אסקריא**. וילון ושאר כלי הספינה כגון תורן: **ספינא אמר רב אגרא ופגרא**. מותר להשכירה ע"מ שאם תישבר ישלם אותה השוכר: **אי אגרא לא פגרא**. כיון דנוטל שכר אין לו לתבוע דמי שצירתה: **ואי פגרא לא אגרא**. מאחר ששמאה בדמים שאם תישבר יש לה דמים הווא ליה מלוה גביה והיא שכרה רבית: **אין מקבלין זאן ברזל**. עסקא שאדם מקבל מחבירו ומקבל אחריות שאם מתו מתו לו ואם אבדו אבדו לו והשכר יחלוקו והיינו זאן ברזל עסקה כבדול שקיים אלל בעליו ואינו פוחת אללס. ונראה לי שרוב המקבלים כך היו נוהגים לקבל בהמה דקה להכי קרי להו זאן: **הרי פרסך עשויה עלי זנ' דינר**. אם לא אשיבנה לך: **ואני אעלה** לך. בשכר שאחרוש בה סלע בחדש: **מוסר**. ואין זה רבית כדמפרש לפי שלא עשאה דמים מחיים שאם יחלו פרות בשוק ויעמדו דמיה על עשרים לא ישלם אלא לאחר^(א) מיתה שאם תמות או אם תישבר. אלמא כל כמה דלא קביל עליה זולא לאו מלוה היא גביה וגבי ספינה נמי לא קביל עליה זולא:

ונהגו

מסורת הש"ס

- (א) במקצת ספרים ליאה. רש"י, (ג) [לעיל סח:]; (ג) [ע"י חוס' ב"ב סב. ד"ה ומורה]; (ד) [ע"א]; (א) [בפיוט יום שני של פסח למנהג מדותנין]; (ו) [בפירש"י שבר"ק אימא לזבל ונגש ולחרוש]; (ו) בס"א: לא ישלם אלא עשרים: ולמחר,

—❧—

הגהות הב"ח

- (א) גמ' ליומא כלו זו"י; (ב) רש"י ד"ה לחלוק וכו' כשתבא שעת חלוקתן; (ג) ד"ה ואפרנסה השדה כל צרכו של; (ד) תוס' ד"ה מי וכו' ואם אמר כתבו לי מאחיה טעם:

—❧—

גליון הש"ס

גמ' שתיק רב. וכן סוכה ז ע"א וש"י:

—❧—

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה כי וי"מ כי י"ב וכי"ב טוש"ע ב"ד שם: [ב] שם ד"ה אוגר כי' אונסקן. י"ב דוקא כה"ג שקבל רק אונסין אבל אם קבל גם אחריות דגיבה כי' מותר וכן בכל רבית דרבנן. מרומת הדשן. ולא נראה (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קעו ס"ק ב'):

—❧—

לעזי רש"י

פרשו"ר [פרשו"ר]. משרד.